

Puheenvuoro ("not quite as delivered" – mutta tärkein sisällä ja vähän lisääkin!)
Kati Anttalainen, erityisasiantuntija, OKM/ Kansainvälisten asiain sihteeristö

Unesco-koulujen vuosiseminaari 2.9.2020, OPH

Koronan vaikutukset/ SDG – missä mennään (pari lukua YK:lta)

Äärimmäinen köyhyys noussut (+71 milj. ihmistä) ensi kertaa sitten 1998. Hälyttävä trendi, huomioiden, että tähän mennessä totuttu toteamaan YK:n seurannassa: "lasku liian hidasta" – nyt siis jyrkkää kasvua.
<https://www.un.org/development/desa/en/news/sustainable/sustainable-development-goals-report-2020.html>

YK:n pääsihteeri arvioinut, että tarvitsisimme **10 % maailmantalouden kokonaissummasta** ponnistaaksemme pre-COVID 19 -tilanteeseen.

Samaan aikaan: IMF arvioinut (6/2020): globaali BKT putoaisi lähes 5 %.

+++++

Koronan globaalivaikutukset koulutukseen/ SDG 4

Alla olevassa keskeisin lähde: YK:n pääsihteerin policy brief 'Education during COVID-19 and Beyond', jonka tuottamisessa Unescolla on ollut iso rooli. Julkaisun laatimiseen on osallistunut 15 kv-järjestöä ja toimijaa. Briefissä varoitetaan oppimiskriisin ylisukupolvisista vaikutuksista ja annetaan hallituksille suosituksia koulujen turvalliseen avaamiseen, koulutusinvestointien suojeluun sekä koulutusjärjestelmien resilienssin vahvistamiseen. Kaiken kattava suositus: "Preventing a learning crisis from becoming a generational catastrophe requires urgent action from all." Brief myös kannustaa kehittämään koulutusta rohkeasti pandemiasta saatujen oppien pohjalta, "Reimagine education and accelerate change in teaching and learning".

Unescon lehdistötiedote, jossa linkki briefiin: <https://en.unesco.org/news/secretary-general-warns-education-catastrophe-pointing-unesco-estimate-24-million-learners-0>

Suora linkki itse briefiin: https://www.un.org/development/desa/dspd/wp-content/uploads/sites/22/2020/08/sq_policy_brief_covid-19_and_education_august_2020.pdf

Unescon globaaliseurannan mukaan 94 % kaikista maailman oppijoista (kaikki tasot varhaiskasvatuksesta korkealle asteelle) on kokenut koronan vaikutuksen, eli kokenut koulujen ja oppilaitosten sulut (= 1.6 mrd oppijaa).

Unescon Tilastoinstituutin (UNESCO Institute for Statistics, UIS) tuore arvio: 24 miljoonaa putoaa pysyvästi koulutuksen piiristä (sis. kaikki kouluasteet). Suurimmat vaikutukset korkea-asteella.

Digital divide: YK:N televiestintäliiton (ITU) mukaan 50 % maailmasta ilman pääsyä internetiin
Vähiten kehittyvissä maissa vain 1/10 kotitalouksista internet ja/tai tietokone kotonaan.

Erot suuria maiden sisällä (maaseutu – kaupunki).

Erot suuria myös ryhmien välillä, etenkin **haavoittuvassa asemassa** olevat. Esim. Covid:n aikana 40 % maista ei kyennyt järjestämään mitään opetuksen tukea erityistarpeisille lapsille (UNESCO/ GEM 2020
<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000373718>

Tytöt erityisen haavoittuvia, koululla iso arjen turvallisuutta ylläpitävä merkitys. Koulujen ollessa kiinni lapsiavioliitot, hyväksikäyttö, teiniraskaudet lisääntyvät – tämä tiedetään aikaisemmista kriiseistä (mm. Ebolan osalta Sierra Leonessa koulujen ollessa kiinni teiniraskaudet lisääntyivät yli 60%).

Oppimisen kriisi jo ennen:

- Ala ja yläkouluikäisiä lähes 260 milj. koulun ulkopuolella (heistä lähes puolet Saharan eteläpuolisessa Afrikassa)
- Yli puolet ei ole oppinut – edes oltuaan koulussa useamman vuoden – Saharan eteläpuolisessa Afrikassa alueita ja maita, joissa jopa 90 %
- 770 milj. aikuista lukutaidotonta

Maailmanpankki ennustaa massiivista oppimisen kriisin kärjistymistä: entistä useampi ei saavuta perustaitoja. Mitä nuorempana, sitä isompi tod.näk. pudota myöhemmin. Ensimmäiset kouluvuotta kriittiset.

Lähteet:

- <http://uis.unesco.org/en/topic/out-school-children-and-youth>
- <http://uis.unesco.org/en/topic/literacy>
- <http://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/fs46-more-than-half-children-not-learning-en-2017.pdf>
- <https://www.worldbank.org/en/topic/education/publication/the-covid19-pandemic-shocks-to-education-and-policy-responses>
- <https://blogs.worldbank.org/education/we-should-avoid-flattening-curve-education-possible-scenarios-learning-loss-during-school>

Opettajien kyky ottaa nopea muutos haltuun: not prepared

Huom. lähtötilannekaan ei ruusuinen: Saharan eteläpuolisessa Afrikassa 64 % peruskouluopettajista ylipäättään koulutettuja, 50 % toisen asteen opettajista. Opettajien peruskoulutukseen ei usein sisälly minkäänlaisia digitaalisia taitoja. Vaikka sisältyisikin (kuten Kamerunissa), ei silti käytännön merkitystä: Kamerunissa 20-25 % opettajista on pääsy internetiin.

YK:n pääsihteerin policy briefissä 'Education during COVID-19 and Beyond' annetut suositukset Keskeisimpänä: ***Preventing learning crisis from becoming a generational catastrophe***

RESURSSIEN SUOJAAMINEN: koulutukseen investoiminen kansallisissa budjeteissa (myös korona-stimuluspaketit), lisäksi kehitysyhteistyömäärät

SDG 4 osalta oli jo ennen koronaa rahoituksen kriisi: 148 mrd USD vuosittain puuttuu, jotta SDG 4 tavoitteet saavutettaisiin 2030 mennessä. Unescon arviot, että tämä kuilu tulee kasvamaan kolmanneksella ja tulisi jatkossa olemaan n. 200 mrd USD.

KOULUJEN TURVALLINEN AVAAMINEN

Korona ensin "hallintaan", sitten vasta avataan. Oppimisen tuen toimet, toimet madaltaa kaikkia kynnyksiä tulla takaisin kouluun, esim. tyttöjen osalta myös raskaana oleville pitäisi taata pääsy kouluun.

Hygienia-toimet jne.

JÄRJESTELMÄTASON MUUTOKSET – reimagining education

Lisää järjestelmätason joustoja (pitäisi aina olla polku jatkaa opintoja), oppijakeskeiset pedagogiikat, inklusiivisuus, varhaiset toimet tukea. Arvioinnin uudelleentarkastelua!

Tämä on mannaa Suomelle, koska voimme sanoa, että nämä on niitä perusvahvuuksia, joihin omat kokemuksemme nojautuvat. Opettajien korkea koulutus, luovuus ja ennen kaikkea autonomia ovat asioita, joiden puolesta Suomen kannattaa liputtaa kansainvälisesti. Esim. ammatillisen koulutuksen osalta verraten harvan tutkinto on Suomessa viivästynyt, kun monessa maassa koko järjestelmä on yksinkertaisesti kiinni, kun opiskelua, ml. työssäoppimista ei pystytä järjestämään.

SUOSITUS tarkastella oikeutta koulutukseen uudestaan määritelmällisesti (to include connectivity). Tässä on taustalla Unescon korkean tason ”Future of Education” –komitean suositus, jossa huomioidaan selkeäsanaisemmin myös jatkuvan oppimisen huomioidaan:

2. Expand the definition of the right to education so that it addresses the importance of connectivity and access to knowledge and information. The Commission calls for a global public discussion—that includes, among others, learners of all ages—on ways the right to education needs to be expanded.

<https://en.unesco.org/futuresofeducation/news/nine-ideas-for-public-action>

(Huom. em. linkistä löytyy myös Unescon globaali konsultaatio koskien Futures of Education –hanketta. Unesco-koulutkin voivat lausua).

++++++

Kansallisesta tasosta nopea läpileikkaus

Linjauksia valmistelussa (osa jo julkaistu) – näissä koulutus ja osaaminen keke-näkökulmasta mukana:

- VN selonteot Eduskunnalle: 1) 2030 agenda, 2) ihmisoikeudet, 3) koulutus (2030)
- Perus- ja ihmisoikeuksien toimenpideohjelma (Oikeusministeriö)
- Demokratiaohjelma (Oikeusministeriö)
- Väkivaltaisen radikalisoitumisen ohjelma (Sisäministeriö)
- Valtakunnallinen nuorisopolitiikan ja –työn ohjelma (VANUPO) (OKM)
- Koulutuksen kehitysyhteistyö – tiekartta tulossa (UM ja OKM)
- Afrikka-strategia (Ulkoministeriö)
- Last but not least: OKM:n koko hallinnonalan kattava 2030 –linjaus, jonka mukaan keke sisällytetään kaikkiin OKM:n prosesseihin – politiikkatason linjauksista ja ohjauksesta rahoitukseen ja säätelyyn, <https://minedu.fi/julkaisu?pubid=URN:ISBN:978-952-263-704-8>

Unesco-kouluille merkityksellistä: tietää, että **jokapäiväisellä työllänne keke-kasvatuksen, globaalikasvatuksen, ilmastokasvatuksen, ihmisoikeus-/demokratiakasvatuksen – lyhyemmin SDG 4.7 – eteen on monen hallinnonalan tuki ja selusta.**

Koulutus myös vahvasti hallituksen agendalla, esim. koulutustason nosto: tavoite siitä, että vuoteen 2030 mennessä 50 % alle 34-v suomalaisista olisi korkeakoulutettuja (nykytaso n. 42 %). Oppivelvollisuusiän nosto = yhdenvertaisuustoimi, huomattava myös, että pelkän perusasteen koulutuksen tutkinnon omaavilla merkittävästi suurempi riski työttömyyteen kuin vähintään toisen asteen tutkinnon omaavilla. Jatkuvan oppimisen reformi.

Lisäpanostuksia oppimiseröjen tasaamiseen (mm. 300 milj. EUR Oikeus Oppia –ohjelma) + koronan seurauksena lisärahoitusta hyvinvointitoimiin kouluissa, oppimisen tukeen jne. Myös 10 000 uutta korkeakoulu paikkaa.

Paitsi rahoitusta, myös policy-toimia tehty, esim. varhaiskasvatustalain on hiljattain (taas) muutettu: 1.1.2020 astui voimaan muutos, jolla poistettiin vuodesta 2016 voimassa olleet rajaukset oikeudesta täysipäiväiseen varhaiskasvatukseen.

→ **vahva selkänöjan puhua koulutuksen puolesta** (niin kansallisesti kuin kv-kontekstissakin).

Tästä huolimatta pysyttävä valppaana:

- 1) Vaalit kuuluu demokratiaan, ja seuraavat meilläkin tulossa. Historiasta tiedetään, että ihmisillä taipumus käpertyä kaikilla tavoin puolustusasemiin, jos talous sakkaa. Ennakkoluulot nostaa päätään ja haetaan syyllisiä (osatekijä myös USA:ssa).

Kasvattajien yhteinen tehtävä on KAIKKINA AIKOINA käyttää ääntä koulutuksen ja sivistyksen puolesta. Poikkeusolojen ja kriisin ajassa kuitenkin korostuu **luotettavan tiedon ja kriittisen lukutaidon** merkitys. Pandemian keskellä voidaan sanoa medialukutaidon, monilukutaidon voivan pelastaa henkiä.

Muistettava myös, että ilmastonmuutosta ei ole peruutettu – Build Back Better + Greener. Vuosi 2019 oli mittaushistorian toiseksi lämpimin.

- 2) Toinen ulottuvuus: kasvattajien tulisi nyt käyttää kaikki vaikuttamiskeinot myös globaali-tilanteen edistämiseksi ja esillä pitämiseksi (julkinen keskustelu jne). Budjetit tulee olemaan tiukoilla maasta riippumatta. Jos Suomessa ollaan iloittu lisäinvestoinneista koulutukseen kansallisesti, kehitysyhteistyömäärärahat toki on haavoittuvaisempia, kun kovat ajat koittaa. Tarvitaan ääniä puhumaan koulutuksen puolesta, ettei leikkureita nähdä lähitulevaisuudessa tai mieluummin pitkälläkään aikavälillä **kehitysyhteistyömäärärahoihin**.
- 3) Pitäkää esillä kv-kontakteissanne **Suomen koulutuskäytäntöjä**. Opettajien korkea koulutus ja autonomia omassa työssään on eräs, josta hyvä rummuttaa. Auttaneet korona-kriisissäkin. Oppijakeskeisyys, arviointiin liittyvät käytännöt ja monenlaiset joustot ja oppimisen tukitoimet on asioita, jotka lisää resilienssiä. Täydellistä järjestelmää ei olekaan, mutta kyllä meillä on monia vahvuuksia, jotka auttaneet myös poikkeusoloissa. Kansainvälisesti iso momentum pohtia järjestelmätason muutoksia.

Ihan lopuksi rohkaisu: kansainvälinen yhteisö on todistanut, että rajuihinkin toimiin kyetään – globaalisti ja kansallisesti, kun pakko on (stimuluspaketit jne). Ilmastonmuutos kaikkine vaikutuksineen on jo pitkään vaatinut ”pakottavia toimia”. Toivotaan ja luotetaan siihen, että ihmiskunta pystyy kokoamaan voimansa ja kollektiivisen viisautensa tämänkin kriisin edessä.

Kiitos ja voimia!